



Dyslexieprotocol

Inleiding

In dit protocol wordt beschreven hoe we op onze school omgaan met leerlingen met dyslexie. Zowel de signalering als de begeleiding van leerlingen met dyslexie wordt beschreven. Dit protocol geldt voor leerlingen van de brugklas tot en met het Centraal Examen.

Dit protocol biedt richtlijnen voor de ondersteuning van leerlingen met dyslexie. De basis van dit protocol vormen het protocol dyslexie voortgezet onderwijs en het examenreglement. Wij houden ons daarmee aan de wetgeving ten aanzien van dyslexie.

Wij bieden een specifieke ondersteuning, zoals beschreven in dit protocol, aan leerlingen met een dyslexieverklaring.

Een kopie van de dyslexieverklaring wordt bij inschrijving overlegd. Deze wordt in Magister bewaard. De dyslexieverklaring en het daarbij horende verslag zijn te allen tijde het uitgangspunt voor de te verlenen faciliteiten. Daarbij is het uitgangspunt om de hulpvraag van de dyslectische leerling en de begeleiding die school kan bieden zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen.

Aanmelding dyslectische leerling

Een leerling met dyslexie wordt zonder voorbehoud aangenomen. Dat betekent dat de normale toelatingsprocedure wordt gevolgd. Wel achten wij het zinvol dat in de loop van de aanmeldingsprocedure de coördinator klas 1 en/of de ondersteuningscoördinator een gesprek heeft met de ouders van een dyslectische leerling. Hierin lichten de ouders de problematiek van de leerling toe en uiten hun verwachtingen. De school geeft de mogelijkheden en beperkingen van de school aan in het specifieke geval, waarop het gesprek betrekking heeft. Nagegaan wordt of de hulpvraag van het kind beantwoord kan worden binnen het pedagogisch-didactische klimaat, de leerlingenzorg en de materiële omstandigheden. Vragen van beide partijen worden zo goed mogelijk beantwoord. In het contact met de basisschool wordt nagegaan welke faciliteiten de basisschool heeft geboden en wat de overgang naar het VO voor de leerling betekent.

Opsporen dyslectische leerlingen

In de eerste klas wordt er een algemene screening op dyslexie georganiseerd volgens het onderstaande stappenplan:

Stap 1: In de periode augustus-november van de eerste klas houden met name de mentoren (in samenspraak met de docenten Nederlands, Engels en Frans) in de gaten of er bij leerlingen problemen in de leervorderingen en/of het leergedrag zijn die gerelateerd kunnen zijn aan dyslexie. Zo rond het eerste rapport kan het duidelijk zijn bij welke leerlingen sprake is van risicofactoren.

Stap 2: Alle leerlingen van de eerste klas maken in oktober groepsgewijs een tweetal toetsen:

1. PI-signaleringsdictee (20 woorden)
2. Stilleestest 'De tekenbeet'

De mentoren van de eerste klas kijken de toetsen na. De dyslexiecoördinator bekijkt de resultaten en selecteert de leerlingen voor de toetsen in stap 3.

Stap 3: Met de geselecteerde leerlingen worden in de loop van november de volgende toetsen verricht:

1. Zinnendictee Het wonderlijke weer (10 zinnen, normering HAVO/VWO). Het zinnendictee wordt groepsgewijs afgenomen.
2. Woorden lezen middels de EMT (A-versie) en de Klepel (A-versie). Deze taken worden individueel afgenomen.

Daarnaast worden mentoren en vakdocenten gevraagd naar hun bevindingen.

Stap 4: Alle dossiers, met de uit stap 1 t/m 3 verkregen informatie, worden door de dyslexiecoördinator besproken met een onderzoeksbureau. Dit leidt tot adviezen over de te nemen vervolgstappen, zoals het laten uitvoeren van een uiteindelijk dyslexieonderzoek door een onderzoeksbureau. Maar het kan ook zijn dat er eerst andere vervolgstappen worden geadviseerd, voordat dyslexieonderzoek gestart kan worden.

Er zijn, in grote lijnen, 3 routes te onderscheiden:

Route 1: De leerling behoort tot de laagste 10% bij de screening én er wordt voldaan aan het criterium 'hardnekkigheid'. 'Hardnekkigheid' houdt in dat de moeite met lezen (en spellen) blijft bestaan, ondanks gerichte hulp van minimaal een half jaar bij het lezen/spellen (hulp op ondersteuningsniveau 3). Middels handelingsplannen van de basisschool wordt bekeken of deze gerichte hulp al is geboden en er wordt bekeken of de leerling significante moeite blijft houden met lezen (en spellen), ondanks deze geboden en gerichte hulp. Wanneer dit het geval is, zal een onderzoeksbureau bekijken of dyslexieonderzoek daadwerkelijk de meest passende vervolgstap is.

Route 2: De leerling behoort tot de laagste 10% bij de screening, maar hardnekkigheid kan (nog) niet worden aangetoond (het handelingsplan is niet aanwezig en/of er is nog geen extra gerichte hulp geboden). Dyslexieonderzoek kan (nog) niet worden gestart. Er dient eerst een hulptraject opgestart te worden, waarbij de leerling een half jaar gerichte hulp krijgt op ondersteuningsniveau 3. Ouders kunnen dit zelf extern regelen (op kosten van ouders). Als de leerling voldoende vooruit is gegaan middels deze hulp, dan kan de leerling binnen het onderwijs verder met de geoefende handvatten. Er zijn op dat moment onvoldoende aanwijzingen om te denken aan dyslexie. Als de leerling echter onvoldoende vooruit gaat middels deze hulp, dan zal een onderzoeksbureau vervolgadvis geven (zoals het starten van dyslexieonderzoek).

Route 3: De leerling behoort niet tot de laagste 10% bij de screening en/of er is onvoldoende aanleiding om te denken aan dyslexie. Verder onderzoek wordt niet nodig geacht. Een onderzoeksbureau zal de vervolgstappen altijd bepalen aan de hand van het volledige dossier van de desbetreffende leerling. Aan de hand van het totale beeld van de leerling (en dus niet alleen op basis van onze screening), zullen zij bekijken of er voldoende aanleiding is om te denken aan dyslexie. Een onderzoeksbureau kan dus ook andere hypothesen hebben voor de geziene moeite met lezen en spellen. Het kan dus ook zijn dat de dyslexiepraktijk andersoortig advies geeft, dan het opstarten van een dyslexietraject.

Stap 5: De bevindingen worden gedeeld met de ouders. Aan ouders wordt de uiteindelijke keuze gelaten over de te nemen vervolgstappen/routes.

School kan samen met het onderzoeksbureau een hulptraject organiseren (op kosten van de ouders), maar het staat de ouders vrij om een andere keuze te maken.

Stap 6: Indien dyslexieonderzoek gestart kan worden en er vervolgens dyslexie wordt vastgesteld, dan ontvangen ouders het verslag en de dyslexieverklaring van het onderzoeksbureau. Ouders kunnen het verslag (met adviezen) en de dyslexieverklaring delen met school. Indien een dergelijke dyslexieverklaring is gedeeld met school, kan bekeken worden welke faciliteiten ingezet kunnen worden op school. Het verslag en de verklaring zijn uitgangspunt voor het verlenen van de faciliteiten.

Stap 7: De dyslexiecoördinator informeert leerlingen en hun ouders, mentoren, leerjaarcoördinatoren en de administratie (dit laatste i.v.m. eventuele verleende faciliteiten). De mentoren informeren de vakdocenten. De dyslexiecoördinator heeft toezicht over de uitvoer van de toegekende faciliteiten.

Opsporen dyslectische leerlingen:

Klas 2 t/m klas 6

Indien de schoolprestaties daartoe aanleiding geven, kunnen individuele leerlingen uit de leerjaren 2 t/m 6 op lees- en spellingproblemen worden gescreend door de dyslexiecoördinator, waarna een leerling eventueel wordt doorverwezen naar een extern onderzoeksbureau.

Faciliteiten dyslectische leerling

Als je een officiële dyslexieverklaring hebt, zijn er extra faciliteiten om je te helpen. Zie onderstaand overzicht:

1. Verlenging van tijd bij toetsen en overhoringen (20%).

- Bij toetsweken zal de leerling zoveel mogelijk in een apart lokaal, volgens een eigen rooster, de toetsen maken.
- Bij gecoördineerde toetsen, in de normale lesweken, zal de leerling bij de oneven uren 10 minuten eerder beginnen en op de even uren 10 minuten langer doorwerken. Dit betekent dat de pauzes dan worden benut. Het is de verantwoording van de leerling om dit van tevoren met de surveillant af te spreken. De surveillant en de leerling zorgen ervoor om op tijd aanwezig te zijn in het lokaal.

NB: Indien de dyslectische leerling te laat komt, kan hem/haar het recht op tijdverlenging ontnomen worden.

- Bij s.o.'s en u.s.o.'s zorgt de docent dat de leerling naar verhouding meer tijd krijgt dan klasgenoten.

2. Gebruik van een laptop of computer van school bij het maken van toetsen.

Bij klas 1 t/m klas 4 wordt de spellingcontrole uitgezet op de laptop. De docent kijkt de toetsen na volgens de aangepaste beoordeling spelling, zoals opgesteld voor dyslectici (zie 'faciliteiten dyslectische leerling - beoordeling spelling'). Voor het eindexamentraject gelden aparte regelingen (zie 'faciliteiten dyslectische leerling – klas 5 en 6 – examens').

3. Gebruik van een laptop tijdens de lessen. Er moet hiervoor een laptopprotocol worden ondertekend (zie bijlage).

4. Gebruik van auditieve ondersteuning, zoals tekst-naar-spraaksoftware (voor het leren en/of tijdens toetsen).

Leerlingen kunnen auditieve ondersteuning inzetten bij tekstboeken (middels Kurzweil), bij toetsen (middels Kurzweil) en/of bij leesboeken (middels luisterboeken).

Wanneer een leerling gebruik maakt van Kurzweil tijdens toetsen, vraagt dit om een actieve en serieuze houding van de leerling. Het is van belang dat de leerling van tevoren weet hoe Kurzweil werkt, dat de leerling Kurzweil daadwerkelijk gebruikt tijdens de toetsen en dat de leerling weet hoe toetsen kunnen worden opgeslagen op een USB-stick. Zo heeft de leerling er het meeste profijt van. Het gebruik van Kurzweil tijdens de toetsen kan worden ontnomen, wanneer een leerling zich structureel niet houdt aan de gestelde afspraken.

5. Er is sprake van een aangepaste beoordeling van spellingsfouten. Op pagina 9 is te lezen hoe een docent nakijkt.

Toekenning van faciliteiten

Faciliteiten worden toegekend indien er voldoende aanwijzingen zijn dat de leerling deze faciliteiten nodig heeft om op zijn of haar niveau te functioneren. De leerling en/of ouders vragen de faciliteiten allereerst aan bij de ondersteuningscoördinator. De dyslexiecoördinator raadpleegt vervolgens het onderzoeksrapport, raadpleegt de vakdocenten voor een beeldvorming van de leerling in de klas (en externe begeleiders, indien van toepassing) en heeft een gesprek met de leerling zelf. In samenspraak met de ondersteuningscoördinator worden de faciliteiten al dan niet toegekend.

In voorkomende gevallen kunnen leerlingen die in het onderzoekstraject zitten, maar (nog) geen dyslexieverklaring hebben, op tijdelijk basis gebruik maken van faciliteiten.

De faciliteit 'tijdsverlenging' kan, wanneer er een dyslexieverklaring aanwezig is, direct worden aangevraagd via de ondersteuningscoördinator. Wanneer een leerling bij de eerstvolgende toetsweek gebruik wil gaan maken van tijdsverlenging, dient de leerling dit minimaal **3 weken** van tevoren aan te geven. De ondersteuningscoördinator kan de tijdsverlenging, in samenspraak met de mentor en de dyslexiecoördinator, toekennen. Mocht de toetsweek al binnen 3 weken starten en er komt toch een aanvraag tijdsverlenging binnen, dan zal per situatie bekeken worden of deze faciliteit nog toegekend kan worden voor de komende toetsweek. De afdelingsleider dient hier een beslissing over te nemen. In beginsel is het dus echter de afspraak dat de leerling minimaal 3 weken voor een toetsweek tijdsverlenging aanvraagt.

Let op: Voor het examentraject geldt een aparte regeling met betrekking tot de aanvraag van faciliteiten. Zie hiervoor de informatie onder het kopje 'Faciliteiten dyslectische leerling – klas 5 en 6 – examentraject'.

Faciliteiten dyslectische leerling –

Klas 5 en 6 - examentraject

Voor examenleerlingen in klas 5 en 6 worden wettelijke richtlijnen gevolgd. Afhankelijk van de mate, ernst en soort dyslexie zijn de volgende maatregelen mogelijk

- 1. Verlenging van tijd (10 minuten per lesuur bij een schoolexamentoets, 30 minuten op het centraal examen).**
- 2. Auditieve ondersteuning, zoals tekst-naar-spraaksoftware.**
Leerlingen kunnen auditieve ondersteuning inzetten bij tekstboeken (middels Kurzweil), bij toetsen (middels Kurzweil) en/of bij leesboeken (middels luisterboeken).
- 3. ICT-ondersteuning zoals het gebruik van een laptop met spellingschecker of een ander ondersteunend softwareprogramma.**
 - Bij schoolexamentoetsen waarbij spelling getoetst wordt, mogen dyslectische leerlingen gebruik maken van spellingscontrole op de laptop middels het programma Kurzweil. Wanneer gebruik gemaakt wordt van deze spellingcontrole op de laptop, dan is de beoordeling van spellingfouten vervolgens gelijk aan die van niet-dyslectische leerlingen. Wanneer de leerling geen spellingcontrole op de laptop gebruikt (de leerling schrijft zijn of haar antwoorden op papier), vindt wel een aangepaste beoordeling plaats (zie kopje 'aangepaste beoordeling spelling').
 - Op het centraal examen is de beoordeling van spellingsfouten hetzelfde bij niet-dyslectische leerlingen als bij dyslectische leerlingen. Bij beoordeling van spellingsfouten tijdens het centraal examen worden de normen van het Cito gehanteerd. Dyslectische leerlingen mogen wel gebruik maken van een laptop met spellingschecker.

Leerlingen met dyslexie, die eindexamen doen en aanpassingen nodig hebben, moeten dit **voor 1 november in het examenjaar klas 5** aanvragen bij de secretaris van het eindexamen van de school. Een aanpassing kan worden toegestaan door de directeur voor zover daartoe in de verklaring van een deskundige (psycholoog, psychiater, orthopedagoog of neuroloog) een voorstel wordt gedaan of aantoonbaar aansluit bij de adviezen, zoals vermeld in de deskundigeverklaring. De aanpassingen moeten gemeld worden bij de inspectie.

Let op: Een leerling kan bij het centraal examen alleen gebruik maken van aanpassingen, die hij of zij al gedurende langere tijd gebruikt.

Faciliteiten dyslectische leerling –

Beoordeling spelling

Nederlands:

- Letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties worden niet fout gerekend
- Fouten met betrekking tot (mede)klinkerverdubbeling worden niet fout gerekend (kopen i.p.v. kopen of kiker i.p.v. kikker)
- Fouten met betrekking tot regels die je kunt leren, worden wel meegerekend. Denk bijvoorbeeld aan de goede uitgangen bij werkwoordspelling.

Bij het vak Nederlands is spelling een onderdeel van het vak, waarbij specifiek spelling wordt getoetst. Dit kan als lastig worden ervaren voor een dyslectische leerling. Er zullen echter ook andere onderdelen zijn binnen het vak Nederlands, waar de leerling beter in kan zijn en op deze manier kan compenseren.

Engels:

- Fonetisch geschreven woorden worden niet fout gerekend, met uitzondering van grammaticale fouten.
- Letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties (huose i.p.v. house) worden niet fout gerekend.
- Fouten met betrekking tot (mede)klinkerverdubbeling worden niet fout gerekend (beter i.p.v. better of beeing i.p.v. being).
- Fouten met betrekking tot regels die je kunt leren, worden wel meegerekend. Denk hierbij aan te leren grammatica.
- Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, dan gelden bovenstaande regels niet

Frans:

- Fonetisch geschreven woorden worden niet fout gerekend, met uitzondering van grammaticale fouten.
- Fouten met betrekking tot (mede)klinkerverdubbeling worden niet fout gerekend (sooleil i.p.v. soleil of comencer i.p.v. commencer)
- Met betrekking tot de accenten wordt 50% van dit type fouten niet meegerekend.
- Letterverdraaiingen (puor i.p.v. pour of juene i.p.v. jeune) worden niet fout gerekend
- Fouten met betrekking tot regels die je kunt leren, worden wel meegerekend. Denk hierbij aan te leren grammatica.
- Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, dan gelden bovenstaande regels niet

Faciliteiten dyslectische leerling –

Beoordeling spelling

Duits:

- Fonetisch geschreven woorden worden niet fout gerekend, met uitzondering van grammaticale fouten.
- Fouten met betrekking tot (mede)klinkerverdubbeling worden niet fout gerekend (Moonat i.p.v. Monat)
- Als de umlaut in de grammatica is behandeld en foutief wordt toegepast, dan geldt het als een fout.
- Letterverdraaiingen (Truam i.p.v. Traum) worden niet fout gerekend
- Fouten met betrekking tot regels die je kunt leren, worden wel meegerekend. Denk hierbij aan te leren grammatica.
- Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, dan gelden bovenstaande regels niet

Klassieke talen:

Bij klassieke talen staat over het algemeen de leesvaardigheid centraal (het vertalen), waardoor fouten met betrekking tot de spelling niet fout worden gerekend.

Wanneer spelling wel expliciet getoetst wordt, waarbij bijvoorbeeld wordt bekeken of verbuigingen worden beheerst en kunnen worden toegepast, worden de volgende regels toegepast:

- Letterverdraaiingen bij vaste lettercombinaties worden niet fout gerekend.
- Met betrekking tot het ontbreken van het gebruik van de spiritus en de iota subscriptum, wordt 50% van dit type fout niet meegerekend.
- Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, dan gelden bovenstaande regels niet.

Faciliteiten dyslectische leerling –

Beoordeling spelling

Algemeen:

- Herhalingsfouten worden niet meegerekend (bijv. meerdere keren fontijn schrijven i.p.v. fontein).
- Bij schrijfoopdrachten worden bij dyslectische leerlingen een maximum van spelfoutenaftrek gehanteerd. Richtlijn hierbij is 10-20% van het te behalen cijfer.
- Bij overige toetsen (wanneer spelling niet centraal staat), boekverslagen en werkstukken wordt maximaal 1 punt voor spelfouten afgetrokken.

Uitgangspunt bij dergelijke opdrachten is dat spelling het resultaat niet extreem negatief mag beïnvloeden, tenzij spelling onderdeel is van de toets. Wanneer iets anders getoetst wordt dan spelling (bijvoorbeeld je kennis over een geschiedenisonderwerp), dan wordt een maximum van spelfoutenaftrek gehanteerd (zoals hierboven beschreven). Spelfouten worden wel verbeterd en de leerling wordt actief gestimuleerd om de juiste spellingwijze toe te passen.

Als er onduidelijkheden zijn over het nakijken, dan kan de leerling dit bespreken met zijn of haar vakdocent.

NB: Bovenstaande aangepaste beoordeling spelling geldt voor klas 1 tot het centraal eindexamen klas 6. Er geldt geen aangepaste beoordeling spelling bij het centraal eindexamen (zie 'Faciliteiten dyslectische leerling – klas 5 en 6 – examentraject' voor extra informatie).

Begeleiding dyslectische leerling – Buiten de klas

Dyslectische leerlingen op het SGL krijgen aan het begin van het eerste schooljaar een eerste gesprek met de dyslexiecoördinator. Hierbij wordt besproken welke rol de dyslexiecoördinator heeft, wat de rechten zijn van een dyslectische leerling en welke verantwoordelijkheden de dyslectische leerling heeft. Daarbij wordt bekeken welke faciliteiten de leerling nodig heeft om op zijn of haar niveau te kunnen functioneren. Ook leerlingen uit klas 2 t/m 6 kunnen, wanneer hier aanleiding toe is, aan het begin van het schooljaar een gesprek krijgen met de dyslexiecoördinator (bijv. om de vraag te beantwoorden of de reeds ingezette faciliteiten nog steeds passend zijn).

Daarnaast kan het wenselijk zijn om samen met de dyslexiecoördinator te kijken hoe de leerling met dyslexie het leren het beste kan aanpakken. Het leren kan extra lastig zijn als gevolg van bijvoorbeeld automatiseringsproblematiek en/of een minder efficiënt werkgeheugen. Maar ook het verwerken van lange stukken tekst kan lastig zijn. De dyslexiecoördinator kan samen met de leerling kijken hoe hij of zij dit zo handig mogelijk kan aanpakken, waarbij de sterke kanten zoveel mogelijk ingezet worden om de minder sterke kanten te compenseren. Verder kan de dyslexiecoördinator ook een rol spelen in het leren gebruiken van ondersteunende hulpmiddelen als Kurzweil.

Wat kan er van de coördinator dyslexie worden verwacht?

De dyslexiecoördinator zorgt voor:

- Het screenen van brugklasleerlingen op het gebied van spelling en lezen. En daarbij het informeren van ouders en mentoren/docenten over de resultaten van de screening.
- Het screenen van leerlingen uit andere leerjaren op lees- en spellingproblemen indien de schoolresultaten daartoe aanleiding geven.
- Overleg met externe instanties over dyslexie gerelateerde onderwerpen.
- Toekenning van faciliteiten op grond van de dyslexieverklaring (de uiteindelijke toekenning verloopt via de ondersteuningscoördinator).
- Het informeren van leerjaarcoördinatoren, mentoren en docenten over de dyslectische leerlingen bij jaarovergang en bij onderzoeksresultaten.
- Het leveren van een bijdrage aan het beschikbaar zijn van geschikt leermateriaal.
- Het ondersteunen/begeleiden van dyslectische leerlingen uit alle klassen, indien gewenst en/of noodzakelijk.
- Het voeren van gesprekken met dyslexieleerlingen klas 5. Begin klas 5 zal de dyslexiecoördinator een gesprek voeren met de leerling over dyslexie en het eindexamentraject. Hierbij zal worden bekeken of er aanpassingen nodig zijn in de faciliteiten. Mocht de dyslexieverklaring van een leerling pas na november klas 5 aanwezig zijn, dan zal dit gesprek uiterlijk begin klas 6 gevoerd worden. In beginsel zal dit gesprek echter begin klas 5 worden gevoerd, zodat de definitieve faciliteiten voor november klas 5 zijn toegekend. De dyslexiecoördinator zal de examensecretaris daarbij elk schooljaar laten weten welke dyslectische leerlingen op dat moment in klas 5 en klas 6 zitten. De examensecretaris kan een gesprek voeren met de desbetreffende leerlingen, met het oog op faciliteiten bij de schoolexamens en/of het centraal eindexamen. Wanneer een leerling bij het centraal eindexamen baat heeft bij een bepaalde faciliteit, dient de leerling namelijk voorafgaand aan het centraal eindexamen voldoende te hebben geoefend met de faciliteit.
- Het regelen van alle zaken met betrekking tot Kurzweil. De dyslexiecoördinator zet toetsen om in Kurzweilformat, maakt de Kurzweilaccounts aan en ondersteunt leerlingen bij het gebruik van Kurzweil. De dyslexiecoördinator zal, voorafgaand aan toetsweken, samen met de leerling bekijken welke toetsen gemaakt zullen worden met behulp van Kurzweil. Ook zal de dyslexiecoördinator het Kurzweilgebruik samen met de leerling evalueren.

Wat wordt er van de dyslectische leerling verwacht?

De dyslectische leerling kan gebruik maken van de eerder genoemde faciliteiten. Hier heeft een dyslectische leerling recht op. Daarnaast zijn er ook aspecten die een dyslectische leerling zelf kan oppakken om zo goed mogelijk om te gaan met zijn of haar dyslexie. Hieronder staan deze verantwoordelijkheden beschreven:

Tijdens de les:

- Zorg ervoor dat je goede aantekeningen maakt of zorg ervoor dat je een kopie kan ontvangen van de docent of van een klasgenoot.
- Vraag of je de leesbeurt mag voorbereiden, indien wenselijk.
- Vraag hulp, wanneer nodig.
- Schrijf het huiswerk goed over in je agenda.

Tijdens huis- en leerwerk:

- Maak een goede planning, doe elke dag een stukje en herhaal de stof meerdere keren
- Begin ruimschoots van tevoren met leren. Houd er rekening mee dat je meer herhaling nodig kan hebben dan klasgenoten en leer in kleine stukjes.
- Leer bij talen ook hoe je een woord schrijft. Bij het leren oefen je dus ook herhaaldelijk met de spelling.
- Maak aantekeningen, samenvattingen en/of schema's tijdens het huiswerk maken en tijdens het leren. Maak bijvoorbeeld een schema van de grammatica. Richt je op verbanden (in plaats van alles als los feitje proberen op te slaan).
- Gebruik, als je dit nodig hebt, auditieve ondersteuning (gesproken leer- en leesboeken).

Tijdens toetsen:

- Lees de vragen goed en controleer je antwoorden.
- Vraag, indien je dat nodig hebt, om extra tijd. Bij je mentor kun je aangeven dat je merkt dat je tijdsverlenging nodig hebt. De mentor kan je dan verder helpen met de te nemen stappen. Gebruik je extra tijd goed.
- Kijk goed wat je fout hebt gedaan op de toets en vraag aan de docent wat het dan wel had moeten zijn en waarom.
- Zet bovenaan je toetsblad dat je 'dyslexie' hebt, zodat de docent hier rekening mee kan houden bij het nakijken.
- Indien je Kurzweil gebruikt: Oefen veelvuldig met Kurzweil, zodat je er het meeste profijt van hebt tijdens een toets. Geef aan de dyslexiecoördinator door welke toetsen je met Kurzweil wilt maken en maak deze toetsen dan ook echt met Kurzweil. Zorg ook dat je goed weet hoe je een toets kunt opslaan op een USB-stick. Vraag hulp aan de surveillant, wanneer je er zelf niet uitkomt.

Wetenswaardigheden en adviezen

voor docenten

Binnen het onderwijs aan dyslectische leerlingen, is het zinvol om onderstaande mee te nemen als docent.

Wetenswaardigheden:

- Het is een blijvend probleem, ongeacht de maatregelen die genomen worden.
- Leerlingen met dyslexie hebben meer tijd nodig om informatie te verwerken en op te slaan. In de klas kan het ook wat langer duren voordat de leerling reageert op de gestelde vraag.
- Leerlingen met dyslexie kunnen moeite hebben met het overschrijven van aantekeningen van het bord (vaak in combinatie met tegelijkertijd luisteren). Ook het maken van goede citaten kan lastig zijn.
- Leerlingen met dyslexie kunnen moeite hebben met het onder woorden brengen van wat ze precies bedoelen.
- Leerlingen met dyslexie kunnen informatie zonder samenhang en/of begrip lastiger uit hun hoofd leren en automatiseren (rijtjes, woordjes, jaartallen, topografie, formules etc.).

Didactische begeleiding:

- Maak bij toetsen gebruik van een goed leesbaar lettertype en met een geruime regelafstand. Vermijd 'fantasie'lettertypes. Arial met lettertype 12 is voor de meeste dyslectische leerlingen een goed lettertype.
- Geef korte en heldere uitleg.
- Bouw voldoende herhalingsmomenten in, zodat de leerling de stof goed eigen kan maken.
- Geef een leerling de tijd om een leesbeurt voor te bereiden (in plaats van een onverwachte leesbeurt).
- Maak de instructie zo concreet mogelijk (middels voorbeelden).
- Geef expliciet de samenhang aan, aangezien leerlingen met dyslexie het zelf moeilijk kunnen vinden om deze te ontdekken (geef bijvoorbeeld aan hoe bepaalde grammatica toegepast wordt in een voorbeeldzin of cluster bijvoorbeeld woorden onder dezelfde spellingregel).
- Check bij de leerling of hij/zij de instructie goed heeft begrepen. Vraag of hij/zij het kan navertellen.
- Geef, indien nodig, een kopie van de aantekeningen van een klasgenoot en/of van de docent.
- Zet meerdere zintuigen bij het aanleren van nieuwe stof, bijvoorbeeld door uitleg uit te beelden, rijmpjes etc.

Bijlage I: Contract laptopgebruik

Afspraken over het gebruik van de laptop in de klas:

1. Je mag de laptop gebruiken waar dat mogelijk is. Als er in de les gebruik wordt gemaakt van antwoordbladen of werkbladen, kun je niet met de laptop werken.
2. Je mag gebruik maken van spellingcontrole. Doe dit wel in overleg met de docent.
3. Als je, op wat voor manier ook, misbruik maakt van je laptop, mag je er geen gebruik meer van maken.

Afspraken over het maken van toetsen:

1. Je maakt toetsen op de computer/laptop, zoals aangewezen door de surveillant. Deze maak je in een lokaal, welke bestemd is voor verlengers, die werken met een computer/laptop.
2. De gemaakte toets moet na afloop van de toets onmiddellijk terecht komen op een USB-stick (waarna de surveillant/administratief medewerker de toets uitprint) of de toets moet door de leerling uitgeprint worden. Nadat de toets is geprint, wordt de toets direct uit het geheugen van de computer gewist.
3. Als je, op wat voor manier ook, misbruik maakt van het recht te mogen werken op de computer/laptop, wordt dit recht ontzegd voor onbepaalde tijd.

Het stedelijk Gymnasium en ondergetekende leerling zijn bovenstaande overeengekomen op: _____

Handtekening leerling

Handtekening Stedelijk Gymnasium

Leerling:
Klas:

Naam:
